
Natya Shastra Chapter 29

நாட்யஸாஸ்த்ரம் அத்யாய: 29 ததாதோத்யவிதாநம்

Document Information

Text title : naaTyashastra adhyaaya 29 tataatodyavidhaanaM

File name : natya29.itx

Category : nATyashAstra, major_works, bharata

Location : doc_z_misc_major_works

Author : Sage Bharata

Transliterated by : Sowmya Krishnapur krsowmya at yahoo.com

Proofread by : Sowmya Krishnapur krsowmya at yahoo.com

Latest update : October 29. 2008

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 24, 2024

sanskritdocuments.org

நாட்டயஸாஸ்த்ரம் அத்த⁴யாய: 29 ததாதோத்த³யவிதா⁴நம்

॥ ஸ்ரீரஸ்து ॥

ப⁴ரதமுநிப்ரணீதம் நாட்டயஸாஸ்த்ரம்

அத² ஏகோநத்திம்ஸத்தமோ⁵த்த⁴யாய:

ஷட்³ஜோதீ³ச்யவதீ சைவ ஷட்³ஜமத்த⁴யா ததை²வ ச |

மத்த⁴யமபஞ்சமபா³ஹுஸ்யாத் கார்யா ஸ்ரு³ங்கா³ரஹாஸ்யயோ: || 1 ||

ஷாட்³ஜீ த்வதா²ர்ஷபீ⁴ சைவ ஸ்வஸ்வராம்பஸபரிக்க³ரஹாத் |

வீரரௌத்த³ராத்³பு⁴தேஷவேதே ப்ரயோஜ்யே கா³ந்யோக்த்ரு³பி:⁴ || 2 ||

நிஷாதே³ஸ்மஸே து நைஷாதீ³ கா³ந்தா⁴ரே ஷட்³ஜகைஸிகீ |

கருணே து ரஸே கார்யா ஜாதிகா³நவிஸாரதை:³ || 3 ||

தை⁴வதீ தை⁴வதாம்ஸே து பீ³பு⁴த்ஸே ஸப⁴யாநகே |

த்த⁴ருவாவிதா⁴நே கர்தவ்யா ஜாதிகா³நே ப்ரயத்தந்த: |

ரஸம் கார்யமவஸ்தா²ம் ச ஜ்ஞாத்வா யோஜ்யா ப்ரயோக்த்ரு³பி:~⁴ |

ஷட்³ஜக³ராமாஸ்ரிதா ஹ்யேதா: ப்ரயோஜ்யா ஜாதயோ பு³தை:⁴ || 4 ||

அத: பரம் ப்ரவக்ஷ்யாயி மத்த⁴யமக³ராமஸம்ஸ்ரயா: |

கா³ந்தா⁴ரீரக்தகா³ந்தா⁴ர்யௌ கா³ந்தா⁴ராமஸோபபத்தி: |

கருணே து ரஸே கார்யே நிஷாதே³ஸ்மஸே ததை²வ ச || 5 ||

மத்த⁴யமா பஞ்சமீ சைவ நந்த³யந்தீ ததை²வ ச |

கா³ந்தா⁴ரபஞ்சமீ சைவ மத்த⁴யமோதீ³ச்யவா ததா² |

மத்த⁴யமபஞ்சமபா³ஹுஸ்யாத் கார்யா: ஸ்ரு³ங்கா³ரஹாஸ்யயோ: || 6 ||

கார்மாரவீ ததா² சாந்த⁴ரீ கா³ந்தா⁴ரோதீ³ச்யவா ததா² |

வீரே ரௌத்த³ரே⁵த்த³பு⁴தே கார்யா: ஷட்³ஜர்ஷபா⁴ம்ஸயோஜிதா: |

கைஸிகீ தை⁴வதாம்ஸே து பீ³பு⁴த்ஸே ஸப⁴யாநகே || 7 ||

ஏகைவ ஷட்³ஜமத்த⁴யா ஜ்ஞேயா ஸர்வரஸஸம்ஸ்ரயா ஜாதி: |

தஸ்யாஸ்த்வம்ஸா: ஸர்வே ஸ்வராஸ்து விஹிதா: ப்ரயோக³விதௌ⁴ || 8 ||

யோ யதா³ ப³லவாந் யஸ்மிந் ஸ்வரோ ஜாதிஸமாஸ்ரயாத் |
 தத்ப்ரவ்ரு³த்தம் ரஸே கார்யம் கா³நம் கே³யே ப்ரயோக்த்ரு³பி:4 || 9 ||

மத்⁴யபஞ்சமபூ⁴யிஷ்ட²ம் கா³நம் ஸ்ரு³ங்கா³ரஹாஸ்யயோ: |
 ஷட்³ஜர்ஷப⁴ப்ராயக்ரு³தம் வீரரௌத்³ராத்³பு⁴தேஷு ச || 10 ||

கா³ந்தா⁴ர: ஸப்தமஸ்சாயம் கருணே கா³நமிஷ்யதே |
 ததா² தை⁴வதபூ⁴யிஷ்ட²ம் பீ³பு⁴த்ஸே ஸப⁴யாநகே || 11 ||

ஏகைவ ஷட்³ஜமத்⁴யா விஜ்ஞேயாகி²லரஸாஸ்ரயா ஜாதி: |
 தஸ்யாஸ்த்வம்ஸா: ஸர்வே ஸ்வராஸ்ச விஹிதா: ப்ரயோக³விதௌ⁴ || 12 ||

ஸர்வேஷ்வம்ஸேஷு ரஸா நியமவிதா⁴நேந ஸம்ப்ரயோக்தவ்யா: |
 காகல்யந்தரவிஹிதா விஸேஷ்யுக்தாஸ்து ப³லவந்த: |
 ஏவமேதா பு³தை⁴ர்ஜ்ஞேயா ஜாதயோ நாட்யஸம்ஸ்ரயா: || 13 ||

பாட்²யப்ரயோக³விஹிதாந் ஸ்வராம்ஸ்சாபி நிபோ³த⁴த |
 ஹாஸ்யஸ்ரு³ங்கா³ரயோ: கார்யௌ ஸ்வரௌ மத்⁴யமபஞ்சமௌ |
 ஷட்³ஜர்ஷபௌ⁴ ச கர்தவ்யௌ வீரரௌத்³ராத்³பு⁴தேஷ்வத² ||

கா³ந்தா⁴ரஸ்ச நிஷாத³ஸ்ச கர்தவ்யௌ கருணே ரஸே |
 தை⁴வதஸ்ச ப்ரயோக³ஜ்ஞேர்³பீ³பு⁴த்ஸே ஸப⁴யாநகே ||

அத ஊர்த⁴வம் ப்ரவக்ஷ்யாமி வர்ணூலங்காரலக்ஷணம் |
 ஆரோஹீ சாவரோஹீ ச ஸ்தா²யிஸஞ்சாரிணௌ ததா² |
 வர்ணூஸ்சத்வார ஏவைதே ஹ்யலங்காராஸ்ததா³ஸ்ரயா: || 14 ||

ஆரோஹந்தி ஸ்வரா யத்ராரோஹீதி ஸ து ஸம்ஜ்ஞிதி: |
 யத்ர சைவாவரோஹந்தி ஸோ⁵வரோஹீ ப்ரகீர்திதி: || 15 ||

ஸ்தி²ரா: ஸ்வரா: ஸமா யத்ர ஸ்தா²யீ வர்ண: ஸ உச்ச்யதே |
 ஸஞ்சரந்தி ஸ்வரா யத்ர ஸ ஸஞ்சாரீதி கீர்திதி: || 16 ||

ஸாரீரஸ்வரஸம்பூ⁴தாஸ்த்ரிஸ்தா²நகு³ணகோ³சரா: |
 சத்வாரோ லக்ஷணேபேதா வர்ணூஸ்தத்ர ப்ரகீர்திதி: || 17 ||

ஏவம் லக்ஷணஸம்யுக்தம் யதா³ வர்ணே⁵நுகர்ஷதி |
 ததா³ வர்ணஸ்ய நிஷ்பத்திர்ஜ்ஞேயா ஸ்வரஸமுத்³ப⁴வா || 18 ||

ஏதே வர்ணஸ்து விஜ்ஞேயாஸ்சத்வாரோ கீ³தயோஜகா: |

ஏதாந் ஸமாஸ்திதாந் ஸம்யக³லங்காராந் நிபோ³த⁴த || 19 ||

ப்ரஸந்நாதி:³ ப்ரஸந்நாந்த: ப்ரஸந்நாத்³யந்த ஏவ ச |

ப்ரஸந்நமத்⁴யஸ்ச ததா² க்ரமரேசித ஏவ ச |

ப்ரஸ்தாரஸ்ச ப்ரஸாத்³ஸ்ச ஸப்தைதே ஸ்தா²யிவர்ணகா:³ || 20 ||

அத்² ஸஞ்சாரிஜாந் பூ⁴ய: கீர்த்யமாநாந்நிபோ³த⁴த |

மந்த்³ரஸ்ததா² ப்ரஸந்நாதி:³ ப்ரேங்கி²தோ பி³ந்து³ரேவ ச |

ஸந்நிவ்ரு³த்த: ப்ரவ்ரு³த்தஸ்ச ரேசித: கம்பித: ஸம: || 21 ||

குஹரஸ்சைவ வேணுஸ்ச ரஞ்சிதோ ஹ்யவலோகித: |

ஆவர்தக: பராவ்ரு³த்த: ஸஞ்சாரிணயஸ்சதுர்த்³ஸ || 22 ||

நிஷ்கர்ஷோப்யுசயஸ்சைவ ஹஸிதோ பி³ந்து³ரேவ ச |

ப்ரேங்கோ²விதஸ்ததா²க்ஷிப்தோ விஸ்தீர்ணேத்³த⁴டிதஸ்ததா² || 23 ||

ஹ்ராத்³மாந: ஸம்ப்ரதா³ந: ஸந்தி:⁴ ப்ரச்சா²த³நஸ்ததா² |

ப்ரஸந்நாதி:³ ப்ரஸந்நாந்த இத்யாரோஹே த்ரயோத³ஸ || 24 ||

விதா⁴தஸ்ச த்ரிவர்ணஸ்ச ததோ²த்³வாஹித ஏவ ச |

உத்³கீ³தஸ்ச ததா² வேணிர்விஜ்ஞேயா ஹ்யவரோஹிண: || 25 ||

ஸப்தரூபக³தா ஜ்ஞேயா அலங்காரா பு³தை⁴ஸ்த்விமே |

நைதே ஸர்வே த்⁴ருவாஸ்விஷ்டா: ஸ்ருதிவர்ணப்ரகர்ஷணத் || 26 ||

ந ஹி வர்ணப்ரகர்ஷஸ்து த்⁴ருவாணம் ஸித்³தி⁴ரிஷ்யதே |

ஸ்யேநோ வாப்யத²வா பி³ந்து³ர்யே சாந்யேதி ப்ரகர்ஷிண: || 27 ||

தே த்⁴ருவாணம் ப்ரயோகே³ஷு ந கார்யா: ஸ்வப்ரமாணத: |

தத்³த்⁴ருவாணம் ப்ரயோகே³ து கார்யா ஹ்யாரோஹிண: ஸ்வரா: || 28 ||

யஸ்மாத்³ர்தா²நூரூபா ஹி த்⁴ருவா கார்யார்த்²த்³ர்ஸிகா |

வர்ணநாம் து புந: கார்யம் க்ரு³ஸ்த்வம் பத்³ஸம்ஸ்ரயம் || 29 ||

யே⁵த்ர ப்ரயோகே³ க³ச்ச²ந்தி தாம்ஸ்ச வர்ணந் நிபோ³த⁴த |

ப்ரஸந்நாதி:³ ப்ரஸந்நாந்த: ப்ரஸந்நாத்³யந்த ஏவ ச || 30 ||

ப்ரஸந்நமத்⁴யமஸ்சைவ பி³ந்து:³ கம்பிதரேசிதௌ |

தாரஸ்சைவ ஹி மந்த்³ரஸ்ச ததா² தாரதர: புந: |

ப்ரேங்கோ²விதஸ்தாரமந்த்³ரோ மந்த்³ரதார: ஸமஸ்ததா² || 31 ||

ஸந்நிவ்ருத்த: ப்ரவ்ருத்தஸ்ச ப்ரஸாதோ³ஸ்பாங்க³ ஏவ ச |

ஊர்மி: ப்ரேங்கோ²ஸவலோகஸ்ச இத்யேதே ஸர்வவர்ணகா:³ || 32 ||

ஸ்தா²யிவர்ணாத்³ரு³தே சைஷாம் ஸம்ப்ரவக்ஷயாமி லக்ஷணம் |

க்ரமஸோ தீ³பிதோ ய: ஸ்யாத் ப்ரஸந்நாதி:³ ஸ கத்²யதே || 33 ||

வ்யஸ்தோச்சாரித ஏவைஷ ப்ரஸந்நாந்தோ விதீ⁴யதே |

ஆத்³யந்தயோ: ப்ரஸந்நத்வாத் ப்ரஸந்நாத்³யந்த இஷ்யதே || 34 ||

ப்ரஸந்நமத்⁴யோ மத்⁴யே து ப்ரஸந்நத்வாத்³தா³ஹ்ரு³: |

ஸர்வஸாம்யாத் ஸமோ ஜ்ஞேய: ஸ்தி²தஸ்த்வேகஸ்வரோ⁵பி ய: || 35 ||

ஆதி³மத்⁴யலயோ யத்ர ஸ சோர்மிரிதி ஸம்ஜ்ஞித: |

ஸ்ருதயோ⁵ந்த்யாத்³ த்³விதீயஸ்ய ம்ரு³து³மத்⁴யாயதா: ஸ்வரா: || 36 ||

ஆயதத்வம் ப⁴வேந்நீசே ம்ரு³து³த்வம் து விபர்யயே |

ஸ்வே ஸ்வரே மத்⁴யமத்வம் ச ம்ரு³து³மத்⁴யமயோஸ்ததா² |

தீ³ப்தாயதே கருணாநாம் ஸ்ருதீநாமேஷ நிஸ்சய: || 37 ||

பி³ந்ரு³ரேககலோ ஜ்ஞேய: கம்பிதஸ்ச கலாத்³வயம் |

க³தாக³தப்ரவ்ருத்தோ ய: ஸ ப்ரேங்கோ²வித இஷ்யதே || 38 ||

யஸ்து கண்டே² ஸ்வரோ⁵த:⁴ ஸ்யாத் ஸ து தார: ப்ரகீர்தித: |

உரோக³தஸ்ததா² மந்த்³ரோ மூர்த்⁴நி தாரதரஸ்ததா² || 39 ||

க்ரமாக³தஸ்து யஸ்தார: ஷஷ்ட:² பஞ்சம ஏவ வா |

தாரமந்த்³ரப்ரஸந்நஸ்து ஜ்ஞேயோ மந்த்³ரக³த: ஸ ச || 40 ||

லங்க⁴யித்வா பராந் மந்த்³ராத் பராம் தாரக³திம் க³த: |

மந்த்³ரதாரப்ரஸந்நஸ்து விஜ்ஞேயோ ஹ்யவரோஹணாத் || 41 ||

ப்ரஸந்நாந்த: ஸ்வரோ யத்ர ப்ரஸாத:³ ஸ து ஸம்ஜ்ஞித: |

அபாங்க³கிஸ்து விஜ்ஞேய: ஸ்வராணமத² ஸஞ்சராத் || 42 ||

ரேசித: ஸிரஸி ஜ்ஞேய: கம்பிதம் து கலாத்ரயம் |

கண்டே² நிருத்³த⁴பவந: குஹரோ நாம ஜாயதே || 43 ||

ஏவமேதே த்வலங்காரா விஜ்ஞேயா வர்ணஸம்ஸ்ரயா: |

அத்² கீ³தீ: ப்ரவக்ஷயாமி ச²ந்தோ³ஸ்கூரஸமந்விதா: || 44 ||

ஸஸிநா ரஹிதேவ நிஸா விஜ்ஜேவ நதீ³ லதா விபுஷ்பேவ |
அவிபு⁴ஷ்தேவ ச ஸ்தீ³ கீ³திரலங்காரஹீநா ஸ்யாத் || 45 ||

ப்ரத²மா மாக³தீ⁴ ஜ்ஜேயா த்³விதீயா சார்த⁴மாக³தீ⁴ |
ஸம்பா⁴விதா த்ரு²தீயா து சதுர்தீ² ப்ரு²து²லா ஸ்ம்ரு²தா || 46 ||

த்ரிநிவ்ரு²த்தப்ரகீ³தா யா கீ³தி: ஸா மாக³தீ⁴ ஸ்ம்ரு²தா |
அர்த⁴த: ஸந்நிவ்ரு²த்தா ச விஜ்ஜேயா ஹ்யர்த⁴மாக³தீ⁴ || 47 ||

ஸம்பா⁴விதா ச விஜ்ஜேயா கு³ர்வக்ஷரஸமந்விதா |
ப்ரு²து²லாக²யா ச விஜ்ஜேயா நித்யம் லக்⁴வக்ஷராந்விதா || 48 ||

ஏதாஸ்து கீ³தயோ ஜ்ஜேயா த்⁴ருவாயோக³ம் விநைவ ஹி |
கா³ந்த⁴ர்வ ஏவ யோஜ்யாஸ்து நித்யம் கா³ந்ப்ரயோக்த்ரு²பி: || 49 ||

கீ³தயோ க³தி³தா: ஸம்யக்³ தா⁴தூம்ஸ்சைவ நிபோ³த⁴த |
விஸ்தார: கரணஸ்ச ஸ்யாதா³வித்³தோ⁴ வ்யஞ்ஜநஸ்ததா² |
சத்வாரோ தா⁴தவோ ஜ்ஜேயா வாதி³த்ரகரணஸ்யா: || 50 ||

ஸங்கா⁴தஜோ⁵த² ஸமவாயஜஸ்ச விஸ்தாரஜோ⁵நுப³ந்த⁴க்ரு²: |
ஜ்ஜேயஸ்சதுஷ்ப்ரகாரோ தா⁴தூர்விஸ்தாரஸம்ஜ்ஜேயஸ்ச || 51 ||

வித⁴யஸ்து ஸ்ம்ரு²தாஸ்தஸ்ய பூர்வம் விஸ்தார ஏவ ச |
ஸங்கா⁴தஸமவாயெள து விஜ்ஜேயெள தெள த்³விஅத்ரிமுகள || 52 ||

பூர்வஸ்சதுர்வித⁴ஸ்தத்ர பஸ்சிமோ⁵ஷ்டவித:⁴ ஸ்ம்ரு²: |
கரணநாம் விஸேஷேண விஜ்ஜேயெள தெள ப்ரு²த²க் ப்ரு²த²க் || 53 ||

அத⁴ஸ்சோர்த⁴வம் ச விஜ்ஜேயாவத⁴ரோத்தரஜௌ ஸ்வரௌ |
ஸங்கா⁴தஜோ விதி⁴ஸ்த்வேஷ விஜ்ஜேயோ வாத³நம் ப்ரதி || 54 ||

த்³விருத்தரோ த்³விரத⁴ரஸ்த்வத⁴ராதி³ஸ்சோத்தராவஸாநஸ்ச |
ஜ்ஜேயஸ்ததோ²த்தராதி:³ புநரப்யத⁴ராவஸாநஸ்ச || 55 ||

ஸமவாயஜஸ்ததா² ஸ்யாத் த்ரிருத்தரஸ்த்ரிரத⁴ரஸ்ச விஜ்ஜேய: |
த்³விரத⁴ரோத்தராத⁴ராந்தோ த்³விரத⁴ரஸ்சோத்தரவிராமஸ்ச || 56 ||

உத்தரமுகோ² த்³விரத⁴ரோ த்³விருத்தராவஸாநஸ்ச |
மத⁴யோத்தரோ த்³விரத⁴ரோ த்³விருத்தரோ⁵ப்யத⁴ரமத⁴யஸ்ச || 57 ||

அநுப³ந்த⁴ஸ்து ஜ்ஞேயோ வ்யாஸஸமாஸாச்ச நியதமேஷாம் ஹி |
ஏவம் சதுர்த³ஸவிதோ⁴ விஸ்தாரோ தா⁴தூராக்²யாத: || 58 ||

ரிபி⁴தோச்சயநீரிபி⁴தோ ஹ்ராத³ஸ்து ததா²நுப³ந்த:⁴ ஸ்யாத் |
பஞ்சவிதோ⁴ விஜ்ஞேயோ வீணாவாத்³யே கரணதா⁴து: || 59 ||

த்ரிகபஞ்சஸப்தநவகையதா²க்ரமம் ஸம்யுதோ ப⁴வேத்³வாத்³யே |
ஸர்வரநுப³ந்த⁴க்ரு³தைரக்ரு³ர்வந்த: ஸ்யாத் கரணதா⁴து: || 60 ||

க்ஷேப: ப்லுதோ⁵திபாதோ⁵திகீர்ணமநுப³ந்த⁴ஸம்ஜ்ஞிதஸ்ஸைவ |
ஆவித்³தோ⁴ விஷ்டோ யோ தா⁴தூர்வை பஞ்சவித⁴ ஏவ || 61 ||

த்³வித்ரிசதுஷ்கநவகை: ப்ரஹாரை: க்ரமஸ: க்ரு³தை: |
ஆவித்³த⁴தூர்விஜ்ஞேய: ஸாநுப³ந்த⁴விபூ⁴ஷித: || 62 ||

வ்யஞ்ஜநதா⁴தோ: புஷ்பம் கலதலநிஷ்கோடிதம் ததோ²த்³த்⁴ரு³ஷ்டம் |
ரேபோ²நுப³ந்த⁴ஸம்ஜ்ஞே⁵நுஸ்வநிதம் பி³ந்து³ரவம்ரு³ஷ்டம் || 63 ||

கநிஷ்டா²ங்ரு³ஷ்ட²ஸம்யுக்தம் புஷ்பமித்யபி⁴ஸம்ஜ்ஞிதம் |
அங்கு³ஷ்டா²ப்யாம் ஸமம் தந்த்ரீயோ: ஸ்பர்ஸநம் யத் கலம் து தத் || 64 ||

வாமேந பீ³நம் க்ரு³த்வா த³க்ஷிணேநாஹதிஸ்தலே |
ஸவ்யாங்கு³ஷ்ட²ப்ரஹாரஸ்து நிஷ்கோடிதமிஹோச்சயதே || 65 ||

ப்ரஹாரோ வாமதர்ஜந்யா உத்³த்⁴ரு³ஷ்டமிதி ஸம்ஜ்ஞிதம் |
ஸர்வாங்கு³விஸமாக்ஷேபோ ரேப² இத்யபி⁴ஸம்ஜ்ஞித: || 66 ||

தலஸ்தா²நே⁵த⁴ஸ்தந்த்ரீ³ணமநுஸ்வநிதமுச்சயதே |
க்ரு³ர்வக்ஷரக்ரு³தா தந்த்ரீ³ பி³ந்து³ரித்யபி⁴ஸம்ஜ்ஞித: || 67 ||

கநிஷ்டா²ங்ரு³ஷ்ட²காப்யாம் து த³க்ஷிணாப்யாமதோ⁴முக²ம் |
தந்த்ரீ³ஷு த்ரிப்ரஹாரம் சாப்யவம்ரு³ஷ்டம் ப்ரகீர்த்திதம் || 68 ||

வ்யாஸஸமாஸாதே³ஷாமநுப³ந்த:⁴ ஸார்வதா⁴துகோ ஜ்ஞேய: |
இதி த³ஸவித:⁴ ப்ரயோஜ்யோ வீணாயாம் வ்யஞ்ஜநோ தா⁴து: || 69 ||

இத்யேதே தா⁴தவ: ப்ரோக்தாஸ்சத்வாரோ லக்ஷணந்விதா: |
திஸ்ரு³ணமபி வ்ரு³த்தீநாம் யேஷு வாத்³யம் ப்ரதிஷ்ட²தம் || 70 ||

திஸ்ரஸ்து வ்ரு³த்தயஸ்சித்ரா³க்ஷிணவ்ரு³த்திஸம்ஜ்ஞிதா: |
வாத்³யக்³தோப்யகு³ண நிர்³தி³ஷ்டாந்தா யதா²க்ரமம் || 71 ||

திஸ்ரோ கீ³திவ்ரு³த்தய: ப்ராதா⁴ந்யேந க்³ராஹ்யா: | சித்ரா வ்ரு³த்திர்த்³க்ஷிண சேதி
| தாஸாம் தாலகீ³திலயயதிமார்க்³ப்ராதா⁴ந்யாநி யதா²ஸ்வம் வ்யஞ்ஜகாநி
ப⁴வந்தி | தத்ர சித்ராயாம்

ஸங்க்ஷிப்தவாத்³யதாலத்³ருதலயஸமாயத்³நாக்³தக்³ரஹாணாம் ப்ராதா⁴ந்யம் | ததா²
வ்ரு³த்தௌ கீ³தவாதி³த்ரத்³விகலாதாலமத்⁴யலயஸ்ரோதோக்³தாயதிஸமக்³ரஹமார்க்³ணாம்
ப்ராதா⁴ந்யம் | த்³க்ஷிணயாம்

கீ³திசதுஷ்கலதாலவிலம்பி³தலயகோ³புச்சா²யத்யதீ³தக்³ரஹமார்க்³ணாம்
ப்ராதா⁴ந்யம் |

ஸர்வாஸாமேவ வ்ரு³த்தீநாம் லலிதாத்³யாஸ்து ஜாதய: |
தா⁴துபி:4 ஸஹ ஸம்யுக்தா ப⁴வந்தி கு³ணவத்தரா: || 72 ||

ஏதேஷாம் தா⁴தூநாம் ஸமவாயாஜ்ஜாதயஸ்து ஜாயந்தே |
ஸ்யாது³தா³த்தலலிதரிபி⁴தக்⁴நஸம்ஜ்ஞாப்சதஸ்ரஸ்து || 73 ||

தத்ரோதா³தா விஸ்தாரதா⁴துவிஷயா ஹ்யுதா³த்தத்வாத் |
லலிதா வ்யஞ்ஜநதா⁴தோர்லலிதத்வாதே³வ ஸம்ப்ரயோக்தவ்யா || 74 ||

ஆவித்³த⁴தா⁴துவிஷயா ரிபி⁴தா லகு⁴ஸஞ்சயாத்³ விநிர்தி³ஷ்டா |
கரணவிஷயா ச கீ⁴நஸம்ஜ்ஞா கு³ருலகு⁴ஸஞ்சயாத்து ஸ்யாத் || 75 ||

த்ரிவித⁴ம் கீ³தே கார்யம் வாத்³யம் வீணஸமுத்³ப⁴வம் தஜ்ஜ்ஞை: |
தத்த்வம் ஹ்யநுக³தமோக:4 ஸ்தா²நைககரணஸமாயுக்தா: || 76 ||

லயதாலவர்ணபத³யதிகீ³த்யக்ஷரபா⁴வகம் ப⁴வேத் தத்த்வம் |
கீ³தம் து யத³நுக³ச்ச²த்யநுக³தமிதி தத்³ப⁴வேத்³வாத்³யம் || 77 ||

ஆவித்³த⁴கரணப³ஹூலம் ஹ்யுபர்யுபரிபாணிகம் த்³ருதலயம் ச |
அநபேக்ஷிதகீ³தார்த²ம் வாத்³யம் த்வோகே⁴ விதா⁴தவ்யம் || 78 ||

ஏவம் ஜ்ஞேயா வைணே வாத்³யவிதா⁴நே து தா⁴தவஸ்தஜ்ஜ்ஞை: |
லக்ஷயாம்யத: பரமஹம் நிர்கீ³தவிதா⁴நஸமவாயம் || 79 ||

ஆஸ்ப்ராவண ததா²ஸ்ரம்போ⁴ வக்த்ரபாணிஸ்ததை²வ ச |
ஸங்கோ²டநா ததா² கார்யம் புநஸ்ச பரிக⁴ட்டநா || 80 ||

மார்க்³ஸாரிதமேதத் ஸ்யால்லீலாக்ரு³தமதா²பி ச |
ஆஸாரிதாநி ச ததா²த்ரிப்ரகாரக்ரு³தாநி து || 81 ||

ஏதாநி து ப³ஹிர்³தாந்யாஹுர்வாத்³யவிதோ³ ஜநா: |

ஸதாலாநி ஹ்யதாலாநி சித்தவ்ரு³த்தௌ க்ரு³தாநி து || 82 ||

ப்ரயோஜநம் ச விஜ்ஞேயம் பூர்வரங்க³விதி⁴ம் ப்ரதி |

ஏதேஷாம் ஸம்ப்ரவக்ஷயாமி லக்ஷணம் ஸநித³ர்ஸநம் || 83 ||

ஆஸ்ராவண நாம |

விஸ்தாரதா⁴துவிஹிதை: கர²ண: ப்ரவிபா⁴க³ஸோ த்³விரப்⁴யஸ்தை: |

த்³விஸ்சாபி ஸந்நிவ்ரு³த்தை: கர²ணோபசயை: க்ரமேண ஸ்யாத் || 84 ||

கு³ருணீ த்வாதா³வேகாத³ஸகம் சதூர்த³ஸம் ஸபஞ்சத³ஸம் |

ஸசதூர்விம்ஸகமேவம் த்³விசு³ணீக்ரு³தமேததே³வ ஸ்யாத் || 85 ||

லகு⁴நீ கு³ரு சைவ ஸ்யாத்³தா²ஷ்டமம் கு³ரு ப⁴வேத்ததா² ச புந: |

ஷட் ச லக்ஷ⁴நி ததோ⁵ந்த்யே கு³ர்வாத்³யாஸ்ராவணயாம் து || 86 ||

த்ரி:ஸம்யோபரிபாணௌ தாலாவப்யேவமேவ சைகிகவாந் |

ஸமபாணௌ த்³வே ஸம்யே தாலாவப்யேவமேவாத² || 87 ||

பூ⁴ய: ஸம்யாதாலாவவபாணவுத்தரஸ்தா² சைவ |

சஞ்சத்புடஸ்ததா² ஸ்யாதே³வம் ஹ்யாஸ்ராவணதால: || 88 ||

அத்ரோதா³ஹரணம் |

ஜ:ஹண்டும் ஜக³தி யவலிதக ஜம்பு³க ஜ²ண்டும் திதி ச லகு⁴ ச ஜ²ண்டும் |

திங்க³லே க³ணபதிபஸுபதிஜம்பு³க திங்க³லே வரபு⁴ஜ தி³கி³நகி³ சா |

திதி சாதி³நி நிகி³சா பஸுபதி நீதிசா ||

அதா²ரம்ப:⁴ |

தீ³ர்கா⁴ண்யாதா³வஷ்டௌ த்³வாத³ஸ ச லக்ஷ⁴நி நைத⁴நம் சைவ |

சத்வாரி கு³ருணி ததா² ஹ்ரஸ்வாந்யஷ்டௌ ச தீ³ர்கம் ச || 89 ||

லகு⁴ஸம்ஜ்ஞாநி சதூர்தா⁴ நித⁴நம் த்³விசு³ணீக்ரு³தாநி தீ³ர்கே⁴ த்³வே |

அஷ்டௌ லக்ஷ⁴நி நைத⁴நமித்யாரம்பே⁴க்ஷரவிதா⁴நம் || 90 ||

அத்ரோதா³ஹரணம் |

ஜ:ஹண்டும் ஜ²ண்டும் ஜ²ண்டும் ஜ²ண்டும் ஜக³தி யவலிதக தி³கி³நிகி³சா |

திங்க³லே திங்க³லே திதி ஜ²ஜ²லகுசஜ²லஜம்பு³க திதிசா |

க³ணபதி ஸுரபதி பஸுபதி சா ||

அஸ்ய து வாத்³யம் |

கார்யம் த்ரிபர்வரஹிதைருத்³வஹரைரப்யத்² ஸமவரோஹை: |

தலரிபி⁴தஹ்ராத³யுதை: கரணீர்விஸ்தாரபூ⁴யிஷ்டை:² || 91 ||

அபசயயுக்தைர்த்³விஸ்த்ரிஸ்ததா² நிவ்ரு³த்தைர்த்³விரப்⁴யஸ்தை: |

ஆரம்போ⁴ஸ்யவதரணஸ்த்ரிபர்வயுக்தைஸ்ச கர்தவ்ய: ||

தாலஸ்த்ரிகலஸ்த்வாதெள³ ஸம்யைககலா கலாத்³வ்யே தால: |

த்³விகலா ச புந: ஸம்யா தாலோ த்³விகலஸ்ச கர்தவ்ய: || 91 ||

த்ரிகலஸ்ச ஸந்நிபாத: புந: பிதாபுத்ரகஸ்ச ஷட்பூர்வ: |

சஞ்சத்புடஸ்ததா² ஸ்யாதா³ரம்பே⁴ தாலயோக³ஸ்து || 92 ||

அஸ்ய து வாத்³யம் |

கார்யம் த்ரிபர்வரஹிதைருத்³வஹரைரப்யத்² ஸமவரோஹை: |

தலரிபி⁴தஹ்ராத³யுதை: கரணீர்விஸ்தாரபூ⁴யிஷ்டை:² || 93 ||

அபசயயுக்தைர்த்³விஸ்த்ரிஸ்ததா² நிவ்ரு³த்தைர்த்³விரப்⁴யஸ்தை: |

ஆரம்போ⁴ஸ்யவதரணஸ்த்ரிபர்வயுக்தைஸ்ச கர்தவ்ய: || 94 ||

அத்² வக்த்ரபாணி: |

கு³ருணி பஞ்ச ஹ்ரஸ்வாநி ஷட்³கு³ருஸ்ச சதுர்கு³ண: |

கு³ருணீ த்³வே லகு⁴ த்வேகம் சத்வார்யத்² கு³ருணி ஹி || 95 ||

சத்வார்யத்² லகூ⁴நி ஸ்யஸ்த்ரீணி தீ³ர்கா⁴ணி சைவ ஹி |

லகூ⁴ந்யஷ்டெள ச தீ³ர்க⁴ம் ச வக்த்ரபாணௌ ப⁴வேத்³விதி:⁴ || 96 ||

அத்ரோதா³ஹரணம் |

தி³ங்க³லே ஜ்²ண்டும் ஜம்பு³க ஜக³தி ய ஜ்²ண்டும் தி³ங்க³லே |

கே⁴ந்த்³ரு³ம் கே⁴டோ கா⁴டோ ப⁴ட்டுநகிடி இநம் து³ங் ||

க⁴து³க³து³கிடமடநம் |

அஸ்ய வாத்³யம் |

ஆவித்³த⁴கரணயுக்தோ த்³வ்யங்க:³ ஸ்யாதே³கப்ரவ்ரு³த்தௌ வா |

அல்பவ்யஞ்ஜநதா⁴துர்வாத்³யவிதி⁴ர்வக்த்ரபாணௌ து || 97 ||

த்³விகலே மத்³ரகே யத்து ஸம்யாதாலாதி³பாதம் |

தத்ஸர்வம் வக்த்ரபாணௌ து கார்யமஷ்டகலாந்விதம் || 98 ||

தஸ்யாத⁴ஸ்தாத் புந: கார்யம் பஞ்சபாணிசதுஷ்டயம் |

வக்த்ரபாணேரயம் தாலோ முக²ப்ரதிமுகா²ஸ்ரய: || 99 ||

அத² ஸங்கோ²டநா |

கு³ருணீ லகூ⁴ந்யதா²ஷ்டௌ தீ³ர்க⁴ம் த்³விகு³ணம் ததா² ச கர்தவ்யம் |

லகு⁴தீ³ர்கே⁴ லகு⁴ ச புநஸ்சதுர்கு³ணம் ஸம்ப்ரகர்தவ்யம் || 100 ||

புநரஷ்டௌ ஹ்ரஸ்வாநி ஸ்யுரிஹ ததா² நைத⁴நம் ச கர்தவ்யம் |

ஸங்கோ²டநவஸ்துவிதௌ⁴ ஹ்ரஸ்வகு³ருவிதி:⁴ ஸமுத்³தி³ஷ்ட: || 101 ||

ஸங்கோ²டநாயா உதா³ஹ்ரணம் ப்ரகல்ப்ய க்ரு²தம் |

தி³ங்க³லே ஜக³தி ய வலதி கதேசாதிசாதிஜ² லகு⁴ சஜ²ல பஸுபதிசா |

அஸ்யா வா³தி³யவிதி:⁴ |

அதி⁴தீ³ண்ட³ம் ஹஸ்தா⁴யாம் வீணம் விநிக்³ரு²ஹ்ய த்³க்ஷிணங்கு³ல்யா |

அங்கு³ஷ்டா²யாம் ச ததா² கார்யம் ஸங்கோ²டநாவா³யம் || 102 ||

ஸங்கோ²டயேத் ஸ்வரம் வாதி³நா து ஸம்வாதி³நா ததா²தி⁴ப³லம் |

ஸமவாயிபி⁴ஸ்ச ஸேஷைரநுவாதி³பி⁴ரல்பகைஸ்சாம்ஸை: || 103 ||

விஸ்தாரசித்ரகரணீர்த்³விஸ்த்ரிர்விநிவர்³திதைர்த்³விரப்⁴யஸ்தை: |

உபசயயுக்தை: க்ரமஸோ வத³ந்தி ஸங்கோ²டநாவா³யம் |

தாலோ⁵ஸ்யா க³தி³தஸ்தஜ்ஜை: ஸீர்ஷவத் பஞ்சபாணிநா || 104 ||

அத² பரிக⁴ட்டநா |

தீ³ர்கா⁴ண்யாதா³வஷ்டௌ லகூ⁴நி குர்யாத் புநர்த்³விகு³ணிதாநி |

ஹ்ரஸ்வாந்யபி சத்வாரி த்³விகு³ணநி ஸ்யு: ஸதீ³ர்கா⁴ணி || 105 ||

ஷோட³ஸ லகூ⁴நி ச ஸ்யு: ஸஹ நித⁴நே சைவ கார்யாணி |

ஏஷ பரிக⁴ட்டநாயாம் கு³ருலகு⁴வஸ்துக்ரம: ப்ரோக்த: || 106 ||

ஏதஸ்யாமப்யுதா³ஹ்ரணம் ப்ரகல்ப்ய க்ரு²தம் |

தி³ங்க³லே தி³ங்க³லே தி³ங்க³லே தி³ங்க³லே ஜக³தி ய வலதி க |

தி³ஜ²லகுசஜ²லதி³கி³நிகி³ க³ணபதி சா |

சலதி க க³ணபதி பஸுபதிஸுரபதி சா |

வா³யம் சாஸ்யாஸ்தஜ்ஜை: ஸோத்³வஹநம் ஹஸ்தலாக⁴வாத் கார்யம் |

வ்யஞ்ஜநதா⁴துஸமுத்த²ம் நாநாகரணஸ்ரயோபேதம் || 107 ||

ஸம்பிஷ்டகவச்சாஸ்யாஸ்தால: கரணஸ்து தா⁴துஸம்யுக்தை: |

கு³ருலகு⁴யோகா³தே³வம் விஹித: கார்யோ பு³தை⁴ர்நித்யம் || 108 ||

மார்கா³ஸாரிதவாத்³யம் விஸ்தாராவித்³த⁴கரணஸம்யுக்தம் |
ஸகலை: ஸதலை: கரணரத² கு³ருலகு⁴ஸஞ்சயஸ்சாயம் || 109 ||

சத்வாரி கு³ருணி ஸ்யுர்லகூ⁴நி சத்வாரி ச த்³விகு³ணிதாநி |
கு³ருணீ லகூ⁴ந்யதா²ஷ்டௌ கு³ருணீ சேத்யேதத் த்ரிதா⁴ யோஜ்யம் || 110 ||

அத்²வா |
சத்வாரி து கு³ருணி ஸ்யுர்ஹ்ரஸ்வாந்யஷ்டௌ ப⁴வந்தி ஹி |
கு³ருணீ நவ ஹ்ரஸ்வாநி தீ³ர்க⁴மந்த்யமதா²பி ச ||

அத்ரோதா³ஹரணம் |
தி³ங்க³லே ஜ²ண்டும் ஜக³தி ய |
த²லிதக ஜ²ண்டும் திதி |
ஜ²லகுச ஜ²லதிதிசா |
பா³லாஸாரிதவச்சைவ தாலோ⁵ஸ்ய பரிசீர்தித: || 110 ||

ஸ்ரவணமது⁴ராணி லீலாக்ரு³தாந்யபி⁴ஸ்ரு³தபரிஸ்ரு³தாந்தரக்ரு³தாநி |
தாந்யப்யர்த²வஸாதி³ஹ கர்தவ்யாநி ப்ரயோக³விதௌ⁴ || 111 ||

யதா²ஸாரிதாநி ஜ்யேஷ்ட²மத்⁴யகநிஷ்டா²நி தாலப்ரமாணநி³ர்³ஷ்டாநி தாநி
தாலவிதா⁴நே வக்ஷயாம: |

ஏவமேதத் ஸ்வரக³தம் ஜ்ஞேயம் வீணாஸரீரஜம் |
விபஞ்சீவாத்³யுக்தாநி கரணநி நிபோ³த⁴த || 112 ||

ரூபம் க்ரு³தம் ப்ரதிக்ரு³தம் ப்ரதிபே⁴தோ³ ரூபஸேஷமோக⁴ஸ்ச |
ஷஷ்ட² வை ப்ரதிஸூஷ்கா த்வேவம் ஜ்ஞேயம் கரணஜாதம் || 113 ||

வீணாவாத்³யத்³விகு³ணம் கு³ருலாக⁴வவாத்³நம் ப⁴வேத்³ரூபம் |
ரூபம் ப்ரதிபே⁴த³க்ரு³தம் ப்ரதிக்ரு³தமித்யுச்ச்யதே வாத்³யம் || 114 ||

யுக³பத்³க்ரு³தே³ந்யகரணம் ப்ரதிபே⁴தோ³ தீ³ர்க⁴லாக⁴வக்ரு³த: ஸ்யாத் |
க்ரு³தமேகஸ்யாம் தந்தர்யாம் ப்ரதிஸூஷ்கா நாம விஜ்ஞேயா || 115 ||

வீணாவாத்³யவிராமே⁵ப்யவிரதகரணம் து ரூபஸேஷ: ஸ்யாத் |
ஆவித்³த⁴கரணயுக்தோ ஹ்யுப்யுபரிபாணிகஸ்த்வோக:⁴ || 116 ||

கார்யம் த்⁴ருவாவிதா⁴நே ப்ராயேண ஹி கோணவாத்³நம் தஜ்ஜ்ஞே: |

ஸ்தா²ந்ப்ராப்த்யர்த²ம் சேத்யத்தத்ர ப⁴வேத்யம் நியம: || 117 ||

தச்சௌக⁴துஸ்யகரணம் வாச்யம் கார்யம் விபஞ்ச்யாஸ்து |

ஸப்ததந்தீ¹ ப⁴வேச்சித்ரா விபஞ்சீ து ப⁴வேந்நவ |

கோணவாத³நா விபஞ்சீ ஸ்யாச்சித்ரா சாங்கு³விவாத³நா || 118 ||

ததவாத்யவிதா⁴நமித³ம் ஸர்வம் ப்ரோக்தம் ஸமாஸயோகே³ந |

வக்ஷயாம்யதஸ்ச பூ⁴ய: ஸுஷிராதோத்யப்ரயோக³ம் து || 119 ||

|| இதி ப⁴ரதீயே நாட்யஸாஸ்த்ரே ததாதோத்யவிதா⁴நம் நாம
ஏகோநத்ரிம்ஸத்தமோ⁵த்யாய: ||

Encoded by Sowmya Krishnapur krsowmya@yahoo at com

Natya Shastra Chapter 29

pdf was typeset on March 24, 2024

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

